

328.

Av herr **Röing**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 185, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919, (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

Kungl. Maj:t har i proposition nr 185 till innevarande års riksdag inkommit med förslag till väsentliga ändringar i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka.

Lagändringarna i fråga äro resultatet av den utredning i ärendet, som begärdes av 1925 års riksdag. Vid densamma hade motioner väckts, i vilka allvarliga farhågor kommit till uttryck beträffande nykterhetstillståndet i landet. Under utskottsbehandlingen blevo dessa farhågor i väsentlig grad reducerade, men utskottet fann likväl sådana omständigheter föreligga, att en utredning borde verkställas i syfte att få tydligare kontrollföreskrifter. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan, och Kungl. Maj:t uppdrog åt kontrollstyrelsen att verkställa den behöfliga utredningen och inkomma med förslag i ärendet.

Kontrollstyrelsen vände sig först till rikets länsstyrelser för att genom dem erfara de för ordningen ansvariga myndigheternas uppfattning om nykterhetstillståndet i allmänhet och ordningsföreskrifternas effektivitet och lämplighet. De inkomna svaren gingo i allt väsentligt ut på att gällande pilsnerdricksförordning visat sig vara väl avvägd, och flertalet länsstyrelser hade icke iakttagit några menliga verkningar av försäljningen av pilsnerdricka. Kontrollstyrelsen fann sig detta till trots föranlåten att inkomma till regeringen med ett förslag, innefattande avsevärda skärpningar av försäljningsbestämmelserna. Detta förslag lades emellertid icke till grund för någon proposition i ärendet, utan fann Kungl. Maj:t anledning återremittera ärendet till kontrollstyrelsen med uppdrag att överarbeta förslaget och därefter inkomma med förnyat yttrande. Sedan kontrollstyrelsen i skrivelse av den 21 september i fjol avgivit nytt utlåtande, har Kungl. Maj:t efter sedvanliga remisser utarbetat den föreliggande kungl. propositionen.

Jag vill i så måtto medgiva, att anledning kan föreligga till revision av gällande förordning, att en viss oklarhet synes råda i fråga om tolkningen av gällande författning. De olägenheter, som kunna påvisas, äro emellertid enligt min mening så pass obetydliga, att det endast är med största tvekan, som man redan nu, så kort tid efter ikraftträdandet av den senaste lagstiftningen på området, går att rubba på densamma. Inom det läger, vilket satt nykterhetsfrågan som den främsta, synes dock så uppjagad oro råda över förhållandena, att det kan vara angeläget söka lugna en i mångt och mycket felaktig och överdriven opinionsbildning. Därtill kommer, att den fortsatta allmänna debatten i ämnet åstadkommit en irritation, som icke minst ur nykterhetssynpunkt bör om möjligt bringas ur världen. Skola emellertid nu

lagändringar vidtagas, så måste de vara väl prövade och kunna medföra den avspänning i nykterhetsfrågan, som är ett allmänt önskemål. Det bör här-
 efter lämnas tid och ro för utformande av gällande lagstiftnings praktiska
 tillämpning, och det bör därvid ihågkommas, att förändringar inom ett lands
 allmänna nykterhetstillstånd, d. v. s. sådana av bestående natur, icke stå att
 med säkerhet påvisa annat än efter en längre tid av ingående och objektiva
 prövningar.

Vid närmare granskning av den kungl. propositionen möter först betänk-
 ligheter och mycket vägande sådana i fråga om kravet på att köpare skall
 själva eller genom någon familjemedlem, husfolk eller någon hos sig anställd
 lämna skriftligt erkännande om en rekvirerad varas mottagande. Starka
 betänkligheter måste redan resas mot det därmed sammanhängande kravet
 på förteckningars medförande vid pilsnerdrickats distribution. Det är de
 gamla s. k. forsedlarna, som därmed komma igen. Erfarenheten har visat,
 att dessa voro till ringa eller intet gagn, medan de beredde alla parter besvär-
 ligheter och lämnade tillfälle till allsköns trakasserier. Redan detta att pils-
 nerdricka icke må utsändas utan att rekvisition ingått i hvarje särskilt fall,
 betungar svårt både producent och konsument. Därtill kommer besväret
 med köpareförteckningarnas uppgörande och de vanskligheter, som alltid
 måste yppa sig, för att dessa vid varje tillfälle och i varje särskilt fall skola
 noga överensstämma med föreliggande rekvisitioner och den utlämnade varan.
 Det är under sådana förhållanden orimligt att begära, att distributionen ytter-
 ligare skall betungas med detta påbud, att mottagandet, på sätt som nämnts,
 skall skriftligen erkännas. Bestämmelsen gäller uteslutande landsbygden.
 Man kan förstå, vilka svarigheter för att icke säga omöjligheter som måste
 möta, då det gäller att ordna ett sammanträffande mellan bryggeriets ombud
 och mottagaren eller hans husfolk. På landet torde det ofta nog inträffa, att
 allt gårdsfolket är ute i arbete avlägset från boningshusen, och i sådant fall
 torde den regeln ha tillämpats, att varan avlämnats utan att någon behövt
 tillkallas, eller omhändertagits av någon granne. Kan emellertid återinföran-
 det av forsedeln, såsom det på sina håll med iver förfäktas, medverka till
 en bättre kontroll, så anser jag mig icke böra motsätta mig Kungl. Maj:ts
 förslag på denna punkt, utan må ett nytt försök göras, men jag kan icke
 biträda, att därutöver både köpare och säljare påläggas ett mycket betungande
 men ur kontrollsynpunkt värdelöst krav på kvittering av rekvirerad vara.

Kungl. Maj:t uppställer i detta sammanhang även kravet på att den å fors-
 lingsredskapet befintliga myckenheten pilsnerdricka vid varje tillfälle under
 forslingen skall överensstämma med summan av vad som enligt den för
 sändningen upprättade förteckningen icke dessförinnan avlämnats. En sådan
 bestämmelse förefaller alldeles orimlig, då åtminstone något överskott måste
 tillåtas för ersättning av under forslingen krossade buteljer eller sådana, vilka
 av annan anledning icke kunna utlämnas.

När forsedlarna under tidigare anförda förhållanden kommo till användning,
 tillerkände lagen allmän åklagare, polisman samt ledamot av kommunalnämnd
 eller den nämnden utsett att granska forsedeln. Kungl. Maj:t har i sitt nu

föreliggande förslag infört en alldeles ny kontrollerande myndighet, i det att ledamot av nykterhetsnämnd eller av nämnden utsedd person även skulle ha rätt att begära förteckningens uppvisande. Det kan icke finnas någon bärande anledning till att på sådant sätt utöka antalet av kontrollorganen, och kontrollstyrelsen har icke heller ansett sig böra föreslå detta. Det kan icke förnekas, att nykterhetsnämnderna i många fall få en sådan sammansättning, att objektiviteten skjutes åt sidan för en förutfattad mening. Här skulle, om Kungl. Maj:ts förslag bleve lag, följa en mängd sammanstötningar och irriterande bråk. Det gäller i stället att så mycket som möjligt undvika störande slitningar. En ledamot av nykterhetsnämnd saknar nu lika litet som varje annan medborgare tillfälle att ingripa, om den finner anledning misstänka ett olagligt förfarande. Han har endast att anmäla förhållandet till ordningsmaktens representanter.

Kungl. Maj:t föreslår, att å köpareförteckning skall uppföras jämväl parti-handlare. Häremot synes ingenting vara att invända, då sådan förteckning, om den skall återinföras, för kontrollens skull bör omfatta hela det medförda partiet. Däremot synes ingen anledning föreligga att, såsom i den kungl. propositionen föreslås, av tillverkaren kräva en prövning, huruvida köparen är parti-handlare eller icke. De kontrollerande myndigheterna måste nämligen vara underkunniga om vilka personer, som medgivits rätt till detaljhandel, och kunna sålunda omedelbart vid en granskning av köpareförteckning fastställa, om i det forslade partiet ingår leverans, som är att hänföra till parti-handel. Skulle misstanke genom den rekvirerade myckenheten yppa sig mot annan mottagare för att denne olagligen bedreve återförsäljning, ankommer det på laga myndighet att pröva och fastställa förhållandet.

Otvivelaktigt torde vara, att med nu gällande avfattning av pilsnerdricks-förordningen osäkerhet råder i fråga om behörigheten att från nederlag försända vara. Den kungl. propositionen vill bringa klarhet i detta fall och medgiver tillverkare rätt att efter medgivande av Konungens befallningshavande inrätta upplag och att från sådant försända vara mot rekvisition. Kungl. Maj:t förutsätter emellertid för sådant medgivande kommunal myndighets hörande och tillstyrkande. Kontrollstyrelsen har å sin sida icke velat resa ett sådant krav, då frågan måste betraktas som en ren ordningsangelägenhet, vilken det tillkommer länsstyrelse att ensam avgöra, och kontrollstyrelsen framhåller med rätta därjämte, att kravet måste betecknas som en sådan skärpning av gällande lagstiftning, vilken icke kan innefattas i riksdagens beslut om utredning i ärendet. Skall bestämmelsen i 9 § 5 mom. tjäna något förnuftigt syfte, måste följaktligen föreskriften om det kommunala vetot utgå.

I fråga om upplag innehåller den kungl. propositionen vidare förbudet, att föreståndare för upplag ej själv må verkställa forsling av vara. Kravet står icke i rimligt förhållande till de utgifter, som därigenom skulle påläggas tillverkaren. I de flesta fall torde nämligen omfattningen av dessa upplag bliva så ringa, att föreståndareskapet och forslingen mycket väl kan och bör uppdragas åt en och samma person.

Kungl. Maj:t kräver, att partihandlare med pilsnerdricka skall föra särskild s. k. försäljningsbok, vilken skall hållas tillgänglig för de kontrollerande myndigheterna. Den särskilda bokföring, som därmed skulle åläggas vederbörande, måste emellertid ur kontrollsynpunkt bliva alldeles värdelös, då den icke kan lämna några upplysningar av värde utöver dem, som komma att framgå genom de av Kungl. Maj:t föreslagna försedlarna, vilka enligt förslaget skola förvaras hos partihandlare för att vid behov stå till myndigheternas förfogande. Bestämmelsen om försäljningsbok kan alltså saklöst utgå, om i 9 § 4 mom. införes föreskrift, att försedlarna skola hållas tillgängliga för Konungens befallningshavande och allmän åklagare. Det förbud, som i den kungl. propositionen införts mot yppandet av partihandlares affärsförhållanden efter tagen del av dennes försäljningsbok, bör då i stället gälla beträffande genom försedel erhållen uppgift.

Flerstädes i det kungl. förslaget skjutes kontrollstyrelsen själv fram som direkt kontrollerande organ. I sina förslag till lagtext har kontrollstyrelsen t. o. m. gått så långt i krav på fullmakt på området i fråga, att styrelsen velat tillägga sig uppgiften att vara lagarnas väktare och ordningens upprätthållare med undanskjutande av Konungens befallningshavande och de organ, som stå till dess förfogande i polistjänst. Kungl. Maj:t har för sin del icke velat biträda detta kontrollstyrelsens vittgående krav i den säkert riktiga känslan, att ordningsmakten bör vara en och densamma, och att en rubbning icke annat än i nödfall bör ske i gamla, hävdvunna förhållanden. Icke desto mindre vill Kungl. Maj:t lämna kontrollstyrelsen uppgiften att genom särskilda i residensstäderna boende, av styrelsen för viss tid förordnade ombud utöva kontroll över, hur ordningen upprätthålles och lagarna efterlevas. Undertecknad kan omöjligen biträda ett sådant förslag. Alldeles oavsett detsammans ekonomiska konsekvenser — vilka Kungl. Maj:t säger sig icke själv kunna överblicka, varför ett bifall till det kungl. förslaget på denna punkt skulle innebära, att riksdagen medgivit tillsättande av en hel grupp nya tjänstemän utan att kostnaden härför på något sätt blivit fixerad — skulle en sådan anordning innebära början till uppsättningen av en speciell nykterhetspolis i landet. Inga som helst förhållanden berättiga sådana utomordentliga åtgärder. Vårt folk lever nyktrare än någonsin, och nykterhetstillståndet förbättras år från år. Det skulle i detta läge säkert på det högsta uppröra den allmänna opinionen och vända denna fientligt mot nykterhetsarbetet i dess helhet, om kontrollstyrelsen tillerkändes rätt och skyldighet att ytterligare och direkt ingripa i förhållandet till allmänheten. Därtill kommer, att den föreslagna anordningen innebär ett misstroendevotum mot landets länsstyrelser, som dessa ingalunda gjort sig förtjänta av. I konsekvens härmed kan jag icke heller biträda de förslag i andra stycken, där kontrollstyrelsen medgives ett ingripande utöver vad nu gällande lagstiftning stadgar.

De försäljningsföreskrifter, som innehållas i redan gällande lagstiftning på området, och vilkas förtydligande nu ifrågasättes, äro alla att hänföra till rena ordningsfrågor, och föreligger det alltså intet som helst skäl att undandraga dessa från de myndigheter, som hava sig ålagt att under Kungl. Maj:t

vara de för ordningen ansvariga inom riket. Konungens befallningshavande torde också vara bäst ägnade att med ingående kännedom om lokala egenheter och särskilda behov på rätt sätt handhava lagen. Kontrollstyrelsen och nykterhetsnämnderna böra därför icke hava något som helst med kontrollen över pilsnerdricksförordningen att skaffa.

Kungl. Maj:t har slutligen föreslagit, att den nya förordningen skall tillämpas från den 1 juli i år. Det kan icke vara rimligt begära, att bryggerinäringen endast skall medgivas så kort förberedelsetid. Det gäller här att praktiskt utforma en omfattande kontrollapparat. Därtill kommer, att näringen under den korta sommaren har sin högsäsong, då alla arbetskrafter äro hårt upptagna av de löpande uppgifterna. Riksdagen har också tidigare vid liknande lagstiftning, utom när det gällt sådan av betydelse för skatteväsendet, varit förestående årsskifte som lämplig tidpunkt för lagens ikraftträdande, och synes ingen anledning föreligga att nu frångå denna praxis.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen med godkännande i övriga delar av Kungl. Maj:ts proposition nr 185 med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka ville besluta,

dels att 21 § i förslaget skall helt utgå,

dels att 9 §, 27 § 4 mom. samt 35 § i förslaget skola erhålla följande ändrade lydelse:

9 §.

1. Tillverkare av pilsnerdricka — — — — (Kungl. Maj:ts förslag) — — — eller å fartyg.

2. Den, som — — — (Kungl. Maj:ts förslag) — — — bosatt person.

3. Den, som — — — (Kungl. Maj:ts förslag) — — — endast inomhus.

4. Sker på landet — — (Kungl. Maj:t förslag) — — iakttaga följande.

Omlastning — — — handhavande.

Den, som forslar varan från tillverknings- eller försäljningsstället, skall vara försedd med en av säljaren eller av honom bemyndigad person, vilken icke innehar uppdrag att själv verkställa forsling av pilsnerdricka, underskriven, vederbörligen dagtecknad förteckning, upptagande namnet å den, som verkställer forslingen, samt, särskilt för varje köpare, den rekviderade myckenheten pilsnerdricka, köparens namn, det ställe, där varan skall avlämnas, samt den dag, då avlämnandet skall äga rum.

Det åligger den, som verkställer forslingen, att på anfordran av allmän åklagare eller polisman uppvisa förteckningen.

Efter forslingens slutförande skall den, som verkställt forslingen, så snart ske kan, avlämna förteckningen till säljaren, och vare säljaren pliktig att förvara densamma under minst två år samt hålla den tillgänglig för Konungens befallningshavande och allmän åklagare.

Medföres vid forsling, som i detta mom. sägs, pilsnerdricka för försäljning, hänförlig till partihandel, skall vad förut i detta mom. stadgats äga tillämpning jämväl å sådan vara; dock skall vara avlämnas i köparens försäljningslokal eller därtill hörande magasin.

5. Konungens befallningshavande äger på ansökning meddela tillverkare rätt att annorstädes än å tillverkningsställe inrätta upplag av pilsnerdricka och att från detsamma försända pilsnerdricka på rekvisition på sätt i 1 och 4 mom. sägs. För upplag skall finnas en av Konungens befallningshavande godkänd föreståndare, som har att mottaga till upplaget inkommande rekvisitioner samt underskriva förteckningar, som avses i 4 mom. Såsom föreståndare må icke godkännas annan än den, som kan erhålla tillstånd till detaljhandel med pilsnerdricka.

27 §.

4. Förekomma oordningar med anledning av sådan försäljning av pilsnerdricka, som utan särskilt tillstånd utövas av tillverkare, eller bedriver tillverkare sin försäljning så, att nykterhetstillståndet å viss ort påtagligen därigenom menligt påverkas, äger Konungens befallningshavande föreskriva de ordningsregler för eller inskränkningar i försäljningen, som kunna finnas erforderliga, eller ock för viss tid helt eller delvis förbjuda försäljningens fortsättande. Beslut härom gånge genast i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

35 §.

Den, som i följd av stadgandet i 9 § 4 mom. tagit del av partihandlares köpareförteckning, vare förbjudet att, därest det ej kan anses påkallat av tjänstens intresse, yppa partihandlares affärsförhållanden. Gör han detta och framgår ej av omständigheterna, att han om affärsförhållandena erhållit kännedom å tid, då han ej innehaft dylik befattning, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom till egen eller annans fördel, må dömas till fängelse,

dels att de sålunda beslutade ändringarna skola träda i kraft den 1 januari 1928.

Stockholm den 11 mars 1927.

Erik Röing.